

Research Article

The role of personality traits and psychological capital in predicting risky behaviors in orphaned adolescents

Authors

Mahsa Razmgar¹, Seyed Kazem Rasoolzadeh Tabatabaei^{2*}, Sosan Rahimi³,
Alireza Rajaei⁴, Hamid Nejat⁵

 1. Ph.D. candidate in counseling, Department of counseling, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran. Razmgar.mahsa@gmail.com

 2. Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Education sciences and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran. (Corresponding Author)

 3. Assistant Professor, Department of psychology, Torbat-e- Jam branch, Islamic Azad University, Torbat-e-Jam, Iran. sultanrahimi7@hotmail.com

 4. Professor, Department of psychology, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran. rajaei.46@yahoo.com

 5. Assistant Professor, Department of Counseling, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran. drnejat54@mshdiau.ac.ir

Abstract

Receive Date:
17/02/2025

Accept Date:
28/07/2025

Introduction: Considering the importance of adolescence and the potential crises during this period, especially among vulnerable groups, this study aimed to investigate the role of personality traits and psychological capital in predicting high-risk behaviors in orphaned adolescents.

Method: This research was a descriptive-correlational study. The statistical population consisted of all orphaned adolescents aged 13 to 18 years (both boys and girls) living in welfare centers under the supervision of the Welfare Organization in Mashhad. A total of 300 participants were selected using a census method. The study utilized the Iranian Adolescent Risk-Taking Scale (IARS), the NEO Five-Factor Personality Inventory (NEO), and the Psychological Capital Questionnaire (PCQ). Data were analyzed using descriptive statistics and inferential statistics (Pearson correlation and stepwise regression) via SPSS-21 software.

Results: The findings indicated that personality traits such as conscientiousness, agreeableness, and neuroticism ($p < 0.0001$, $R^2 = 0.206$) and components of psychological capital, including hope and optimism ($p < 0.0001$, $R^2 = 0.067$), were significant predictors of high-risk behaviors.

Discussion and conclusion: Therefore, it is recommended to focus on individual differences among these adolescents and design programs to enhance hope and optimism as a means to increase resilience and prevent the emergence of high-risk behaviors in this population.

Keywords

Personality traits, psychological capital, high-risk behaviors, orphaned adolescents.

Corresponding Author's E-mail

rasool1340@um.ac.ir

Extended Abstract

Introduction

Currently, the prevalence of high-risk behaviors is one of the most pressing global concerns (Mann et al., 2017). Adolescents are at risk for a wide range of health-related risky behaviors, including violence, substance use, smoking, and unhealthy eating habits (Harris et al., 2019). Moreover, losing parents is undoubtedly a traumatic experience that impacts the development of orphaned children. An orphan is defined as a child under 18 who has lost one or both parents for any reason (UNICEF, 2008).

Personality traits play a crucial role in shaping behavior, with one prominent model being the Five-Factor Model (FFM) by McCrae and Costa. This model includes extraversion, agreeableness, conscientiousness, neuroticism, and openness to experience (McCrae & Costa, 2008). These dimensions are considered universal and form the basis of more specific traits (Gao et al., 2020; as cited in Mousavi et al., 2023).

Another important construct considered in this study is psychological capital. Luthans and Jensen (2005) define psychological capital as comprising four positive psychological resources: self-efficacy, optimism, hope, and resilience. These components include: 1. Self-efficacy: Confidence in taking on challenging tasks and putting forth the effort needed to achieve success. 2. Optimism: Positive attributions regarding current and future success. 3. Hope: Perseverance toward goals and adjusting strategies when necessary. 4. Resilience: Recovering or even thriving after adversity.

Adolescents, especially those in underprivileged or marginalized situations, often lack the competencies (knowledge, attitudes, behaviors) required to prevent risky behaviors. Consequently, addressing the vulnerabilities of this population is of critical importance. Given the increasing prevalence of high-risk behaviors among adolescents. Therefore, the aim of this study is to examine the role of personality traits and psychological capital in predicting risky behaviors among orphaned adolescents.

Method

This descriptive-correlational study targeted orphaned adolescents aged 13–18 years (both boys and girls) residing in welfare centers under the supervision of the Welfare Organization in Mashhad in 2024. A minimum sample size of 300 participants was determined considering the predictors, criteria, and components, with a census method applied. Participants voluntarily completed the Iranian Adolescent Risk-Taking Scale (IARS), the NEO Five-Factor Inventory (NEO), and the Psychological Capital Questionnaire (PCQ) anonymously. Descriptive statistics (mean, standard deviation) and inferential statistics (Pearson correlation and stepwise multiple

regression) were used for data analysis via SPSS-21 software.

Results

The sample comprised 45.3% girls and 54.7% boys, with the majority (48.3%) in grades 7–9. About 50% were first-borns. The mean age was 15.57 years ($SD = 1.60$), ranging from 13 to 18 years.

Pearson correlations revealed significant relationships between risky behaviors and the following personality subscales: neuroticism ($r = 0.213$), openness to experience ($r = -0.217$), agreeableness ($r = -0.352$), and conscientiousness ($r = -0.395$) at $p < 0.01$, and extraversion ($r = 0.129$) at $p < 0.05$. Among psychological capital components, self-efficacy ($r = 0.146$, $p < 0.05$) and hope ($r = -0.201$, $p < 0.01$) were negatively and significantly associated with risky behaviors, while no significant relationship was found for resilience and optimism.

Stepwise regression analysis indicated that conscientiousness, agreeableness, and neuroticism significantly predicted risky behaviors, explaining 20.6% of the variance ($R^2 = 0.206$, $p < 0.0001$). Regarding psychological capital, hope alone explained 4.1% of the variance in risky behaviors. Adding optimism increased the explained variance to 6.7% ($R^2 = 0.067$, $p < 0.0001$).

Conclusion

The findings highlight the significant relationship between personality traits and risky behaviors, with conscientiousness and agreeableness negatively predicting such behaviors, and neuroticism positively predicting them. Personality traits play a critical role in how adolescents face challenges and pursue their goals, as personality reflects stable qualities distinguishing individuals (Crisp et al., 2015). Agreeable individuals tend to align with societal norms, reducing their inclination toward risky behaviors, while conscientious individuals avoid harmful actions due to long-term planning and strong self-control.

Psychological capital, particularly hope and optimism, also played a significant role in mitigating risky behaviors. Previous studies (e.g., Karasikova, Lester, & Harms, 2015) have similarly highlighted the protective effects of psychological capital. Optimistic individuals tend to display effective coping strategies, better social relationships, and greater mental and physical well-being (Lau et al., 2014; as cited in Khoshroo Rudbarki et al., 2022).

Recognizing individual differences in personality and strengthening protective psychological and social factors are critical in reducing risky behaviors among orphaned adolescents. It is recommended to provide specialized training to professionals and caregivers in orphan care centers to enhance these protective factors.

Among the limitations of this study, it should be noted that since the research was conducted on orphaned adolescents, some participants may have had limited literacy, which could have affected the accuracy of their responses to the questionnaires. Additionally, the use of self-report questionnaires might introduce bias in the responses. Therefore, it is recommended that future studies employ methods such as interviews to achieve more comprehensive and precise conclusions.

Ethical Considerations

Compliance with Ethical Guidelines: This study was approved by the Ethics Committee of the Islamic Azad University, Mashhad Branch (Code: IR.IAU.MSHD.REC.1403.066). Legal authorization was obtained from the Khorasan Razavi Welfare Organization on April 14, 2024. This manuscript is derived from the first author's doctoral dissertation.

Funding: No financial support was received for this study.

Authors' Contribution: Mahsa Razmgar: Conceptualization,

Data curation, Investigation, Project administration, Writing – original draft, Writing – review and editing

Seyed Kazem Rasoolzadeh Tabatabaei: Formal analysis, Methodology, Project administration, Software, Writing – review and editing

Sosan Rahimi: Conceptualization, Supervision, Project administration, Writing – review and editing

Alireza Rajaei: Supervision, Writing – review and editing

Hamid Nejat: Conceptualization, Supervision, Writing – review and editing

All authors read and approved the final manuscript.

Acknowledgments: The authors would like to extend their sincere appreciation to all individuals who participated in this study, including the adolescents residing in orphan care centers, their supervisors and counselors, as well as the Mashhad Welfare Organization for its valuable collaboration and support.

نقش ویژگی‌های شخصیتی و سرمایه روان‌شناختی در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر در نوجوانان بی‌سرپرست

نویسندگان

مهسا رزم‌گر^۱، سید کاظم رسول‌زاده طباطبایی^{۲*}، سوسن رحیمی^۳، علیرضا رجایی^۴، حمید نجات^۵

۱. دانشجوی دکتری مشاوره، گروه مشاوره، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.

Razmgar.mahsa@gmail.com

۲. دانشیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

(نویسنده مسئول)

۳. استادیار، گروه روان‌شناسی، واحد تربت جام، دانشگاه آزاد اسلامی، تربت جام، ایران.

sussanrahimi7@hotmail.com

۴. استاد، گروه روان‌شناسی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران. rajaei.46@yahoo.com

۵. استادیار، گروه مشاوره، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران. drnejat54@mshdiau.ac.ir

چکیده

مقدمه: با توجه به اهمیت دوران نوجوانی و بحران‌های احتمالی این دوره، به ویژه در قشرهای آسیب‌پذیر جامعه، این پژوهش با هدف بررسی نقش ویژگی‌های شخصیتی و سرمایه روان‌شناختی در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر در نوجوانان بی‌سرپرست انجام شد.

روش: طرح پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش را کلیه نوجوانان بی‌سرپرست دختر و پسر ۱۳ تا ۱۸ ساکن در مراکز تحت پوشش بهزیستی شهر مشهد بود که با روش سرشماری تعداد ۳۰۰ نفر انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش عبارت بودند از: مقیاس خطرپذیری نوجوانان ایرانی (IARS)، پرسش‌نامه سنجنش صفات پنج‌گانه شخصیتی (NEO) و پرسش‌نامه سرمایه روان‌شناختی لوتانز (PCQ). داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی (همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون گام به گام) با نرم افزارهای SPSS-21 تحلیل شدند.

نتایج: نتایج نشان داد ویژگی‌های شخصیتی با وجدان‌بودن، توافق‌جویی و روان‌رنجوری ($R^2 = 0/206, p < 0/0001$) و از میان مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی، امیدواری و خوشبینی ($R^2 = 0/067, p < 0/0001$). توانستند رفتارهای پرخطر را پیش‌بینی کنند.

بحث و نتیجه‌گیری: با توجه به یافته‌ها، توجه به تفاوت‌های فردی این نوجوانان و طراحی برنامه‌هایی برای افزایش امید و خوش‌بینی می‌تواند در ارتقای توان مقابله با مشکلات و پیشگیری از بروز رفتارهای پرخطر در این گروه مؤثر باشد.

تاریخ دریافت:
۱۴۰۳/۱۱/۲۹

تاریخ پذیرش:
۱۴۰۴/۰۵/۰۶

کلیدواژه‌ها

ویژگی‌های شخصیت، سرمایه روان‌شناختی، رفتارهای پرخطر، نوجوانان بی‌سرپرست.

پست الکترونیکی
نویسنده مسئول

rasool1340@um.ac.ir

مقدمه

مواد مخدر، الکل، سیگار، رفتارهایی مثل خشونت، رابطه جنسی پرخطر، رابطه با جنس مخالف و رانندگی خطرناک است [۱۲].

در گذر از کودکی به نوجوانی، چنین رفتارهایی معمولاً با هدف اثبات هویت، ابراز مخالفت با بزرگسالان یا اجتماع، مقابله با اضطراب و ناامیدی و پذیرش همسالان انجام می‌شود [۱۳]. این رفتارها در نوجوانان با عزت نفس پایین و افرادی که از احساسات منفی رنج می‌برند بیشتر دیده می‌شود [۱۴].

با این حال به نظر می‌رسد برخی افراد از نظر عوامل شخصیتی، بیشتر مستعد خطر کردن هستند [۱۵]. ویژگی‌ها و خصوصیات شخصیتی هر فرد از جمله عوامل مهمی است که در بروز بسیاری از رفتارها نقش مهمی را ایفا می‌کنند. ویژگی‌های شخصیتی الگوهای مشخصه افکار، احساسات و رفتار افراد را منعکس می‌کند. شخصیت، سازمانی پویا در درون فرد و از آن دسته صفات روانی است که سازگاری خاص او را با محیطش تعیین می‌کند. همچنین این ویژگی‌های فرد است که الگوهای ثابت احساس، تفکر و رفتار را توضیح می‌دهد [۱۶]. و الگوهای نسبتاً پایداری از شناخت، احساسات و رفتار افراد توصیف می‌کنند که یک فرد را از دیگری متمایز می‌کند [۱۷]. درواقع، ویژگی‌های شخصیتی نوجوان یکی از عواملی است که تأثیر به‌سزایی بر مواجهه نوجوان با چالش‌های آینده و تلاش‌های وی برای پیگیری اهدافش دارد چراکه شخصیت مجموعه‌ای از صفات، ویژگی‌ها و کیفیت‌های پایداری است که باعث تمایز هر فرد از دیگری می‌شود [۱۸].

در همین راستا، یکی از مدل‌های بسیار تأثیرگذار که ساختار شخصیت را توصیف می‌کند، مدل پنج عاملی مک‌کری و کاستا است. این مدل شامل ویژگی‌های برون‌گرایی^۲، توافق‌پذیری^۳، وظیفه‌شناسی^۴ (باوجدان‌بودن)، روان‌رنجوری^۵ و گشودگی به تجربه^۶ است. [۱۹]. این پنج بعد مهم‌ترین خصوصیات عام شخصیتی در میان افراد هستند، به صورتی که ویژگی‌های جزئی‌تر شخصیت درون ابعاد کلی‌تر جای می‌گیرند [۲۰]. پنج ویژگی شخصیتی

نوجوانی مرحله‌ای تکاملی از زندگی است که با تغییرات سریع جسمی، شناختی، عاطفی و اجتماعی همراه است [۱]. این دوره با دگرگونی‌های شناختی، زیستی و روان‌شناختی همراه است و ویژگی‌های آن نوجوان را به سمت تجربه موقعت‌ها و رفتارهای پرخطر سوق می‌دهد [۲]. در حال حاضر شیوع رفتارهای پرخطر یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های جوامع بین‌المللی به شمار می‌آید [۳]. درواقع، نوجوانان در معرض طیف گسترده‌ای از رفتارهای پرخطر سلامتی از جمله خشونت، مصرف مواد، سیگار کشیدن و عادات غذایی ناسالم قرار دارند [۴].

از طرفی، از دست دادن والدین بدون شک تجربه‌ای آسیب‌زا است که بر رشد کودک بی‌سرپرست تأثیر می‌گذارد. کودک بی‌سرپرست، کودکی زیر ۱۸ سال است که یکی از والدین خود را به هر دلیلی از دست داده است [۵]. مرگ پدر و مادر باعث ایجاد ناراحتی عاطفی می‌شود و کودکان بی‌سرپرست مستعد مشکلات روانی طولانی مدت از جمله افسردگی، عصبانیت، اضطراب و احساس غم و اندوه هستند و تمایل به گوشه‌گیری و درخودفرورفتن دارند. این مشکلات روانی ناشی از شکست آن‌ها در مقابله با احساسات از دست‌دادن است [۶]. به‌طور کلی، اغلب رفتارهای پرخطر در سنین قبل از ۱۸ سالگی آغاز می‌شوند [۷]. رفتارهای پرخطر در دوره نوجوانی، رفتارهای بالقوه مخرب هستند که نوجوانان به صورت ارادی و بدون اطلاع از پیامدهای نامطلوب احتمالی آن‌ها را انجام می‌دهند [۸]. و پیامدهای ناگواری برای فرد، خانواده و سایر افراد جامعه به بار می‌آورند [۹]. بروز این‌گونه رفتارها ممکن است به شدت مانع رشد سالم نوجوانان و سازگاری اجتماعی بعدی آن‌ها شود [۱۰]. به گفته سازمان جهانی بهداشت (WHO)، رفتارهای پرخطر به اقداماتی اشاره دارند که فرد را در معرض خطرات عمده برای سلامتی خود قرار می‌دهد. این تعریف بر محور رفتارهایی مانند مصرف مواد مخدر، عدم رعایت ایمنی در رانندگی و رفتارهای جنسی پرخطر تمرکز دارد که به شدت بر سلامت جسمی و روانی افراد تأثیر می‌گذارند [۱۱]. در یک طبقه‌بندی کلی نیز رفتارهای پرخطر را به هفت مورد تقسیم می‌کنند که شامل مصرف

2. Extroversion
3. Agreeableness
4. Conscientiousness
5. Neuroticism
6. Openness to experience

1. World Health Organization

تشکیل می‌دهند و تأثیر سرمایه روان‌شناختی بیشتر از تأثیر ویژگی‌های فرعی است [۲۵]. لوتانز و جنسن (۲۰۰۵) سرمایه روان‌شناختی را متشکل از چهار منبع روان‌شناختی مثبت معرفی کرده‌اند: ۱. خودکارآمدی: یعنی اعتماد به نفس برای پذیرش وظایف چالش‌برانگیز و صرف تلاش لازم جهت تکمیل موفقیت‌آمیز آن‌ها؛ ۲. خوش‌بینی: به معنای اسناد مثبت درباره موفقیت‌های کنونی و آینده؛ ۳. امید: شامل پایداری در مسیر دستیابی به هدف و در صورت لزوم تغییر مسیر برای رسیدن به آن و ۴. تاب‌آوری: به معنای مقاومت، بازیابی یا حتی فراتر رفتن از سطح اولیه آرامش هنگام مواجهه با مشکلات و ناملایمات

به‌طور کلی، سرمایه روان‌شناختی، «سلاح‌هایی» در اختیار فرد می‌گذارد تا به‌طور مؤثر، با افراط در محیط کاری پر استرس مقابله کند؛ بنابراین ترکیبی از انعطاف‌پذیری، امید، خودکارآمدی و خوش‌بینی منجر به ترکیب ساختاری مرتبه بالاتر می‌شود که مقابله را افزایش می‌دهد و از سلامتی محافظت می‌کند [۲۷]. وجود سرمایه روان‌شناختی در فرد، نشانگر ارزیابی مثبت او از اوضاع و احتمال موفقیت بر مبنای تلاش و پشتکار برانگیخته شده است. این نوع سرمایه رابطه‌ی نیرومندی با عملکرد و شادکامی فرد در اموری دارد که به وی محول می‌شوند [۲۸]. لوتانز و همکاران (۲۰۰۷م) اشاره می‌کنند که افراد با سرمایه‌های روان‌شناختی بالا، در مدیریت چالش‌های پیرامون خود از تاب‌آوری بیشتری برخوردارند و راهبردهای اثربخشی را به کار می‌گیرند. در سطح انگیزشی نیز افراد با سرمایه‌های روان‌شناختی بالا، اهداف چالش‌انگیزی برای خود در نظر می‌گیرند، شکست‌ها را به جای اینکه به عوامل کنترل‌ناپذیر و بیرونی نسبت دهند، به عوامل کنترل‌پذیر و درونی نسبت می‌دهند [۲۹، ۳۰].

از طرفی، تحقیقات نشان داده است که منابع شخصی مانند سرمایه روان‌شناختی می‌تواند نقش مثبتی در برابر استرس‌زاهای محیط کار ایفا کند [۳۰]؛ چراکه افراد با سرمایه روان‌شناختی بالا تمایل دارند روی جنبه‌های مثبت محیط متمرکز شوند و مشکلات را قابل حل در نظر بگیرند [۳۱] و از روی آوردن به رفتارهای آسیب‌زا و پرخطر خودداری کنند. بنا به نظر یو کال - گانیرون (۲۰۱۲م) منابع و سرمایه‌های روان‌شناختی بر رضایت فرد از زندگی نیز تأثیرگذار است [۲۹].

بزرگ (پنج بزرگ^۱) به‌طور سنتی این‌گونه نام‌گذاری شده است: باز بودن (میزانی از کنجکاوی فکری، خلاقیت، و ترجیح به تازگی و تنوع)، وظیفه‌شناسی (تمایل به نشان دادن نظم، برنامه‌ریزی و سازماندهی)، برون‌گرایی (عواطف مثبت، فعالیت، جامعه‌پذیری و تمایل به جستجوی انگیزه در جمع دیگران)، موافق بودن (تمایل به اجتماعی بودن و همکاری با دیگران به جای مخالفت) و روان‌رنجوری (آسیب‌پذیری در برابر احساسات ناخوشایند مانند اضطراب، خشم و افسردگی) [۲۱]. به‌طور کلی، ویژگی‌های شخصیتی نوجوان یکی از عواملی است که تأثیر به‌سزایی بر مواجهه نوجوان با چالش‌های آینده و تلاش‌های وی برای پیگیری اهدافش دارد چراکه شخصیت مجموعه‌ای از صفات، ویژگی‌ها و کیفیت‌های پایداری است که باعث تمایز هر فرد از دیگری می‌شود [۱۸]. بر این اساس رفتار مجرمانه متأثر از برخی صفات شخصیتی است. نتایج پژوهش‌های مختلف حاکی از آن هستند که صفات شخصیتی روان‌گسسته‌گی‌گرایی، برون‌گرایی و روان‌آزردگی‌گرایی به‌طور مثبت پیش‌بینی‌کننده بزهکاری هستند [۲۲]. یافته‌های پژوهش‌های مختلف نشان می‌دهد افرادی که در ویژگی روان‌رنجوری بالاتر دارند، در سازگاری ضعیف‌تر هستند، برون‌گرایی بالاتر نشان می‌دهند و گشودگی کمتری به تجربه دارند، بیشتر در معرض رفتارهای پرخطر می‌مانند اعتیاد به اینترنت، مصرف الکل، رانندگی پرخطر و خشونت قرار می‌گیرند [۲۳]. تیپ‌هایی با وظیفه‌شناسی کم و برون‌گرایی بالا (تکانشگران، لذت‌گراها) و روان‌رنجورخویی بالا تمایل به درگیر شدن در رفتارهای سلامتی متعدد و پرخطر از خود نشان دادند. برعکس، تیپ‌هایی که وظیفه‌شناسی بالا را با برون‌گرایی کم ترکیب می‌کنند (شک‌گراها، فکرکننده) از رفتارهای پرخطر خودداری می‌کنند [۲۴].

مؤلفه دیگری که در این پژوهش استفاده شده است سرمایه روان‌شناختی^۲ است. سرمایه روان‌شناختی یک سازه روان‌شناختی مرتبه بالاتر متشکل از خوش‌بینی، امید، خودکارآمدی و تاب‌آوری است که به توانمندی‌ها و ظرفیت روان‌شناختی انسان اشاره دارد. اگرچه هر عنصر از آن به‌طور مستقل با بسیاری از ویژگی‌های روان‌شناختی مثبت مرتبط است، ولی همه این ویژگی‌ها سرمایه روان‌شناختی را

1 . Big Five
2 . Psychological capital

مهم تلقی می‌شود. پس باتوجه به روند رو به رشد رفتارهای پرخطر درمیان نوجوانان و جوانان، بررسی علل این‌گونه رفتارها در جامعه امروز حائز اهمیت است. از این رو هدف این پژوهش پیش‌بینی رفتارهای پرخطر براساس ویژگی‌های شخصیتی و سرمایه روان‌شناختی در نوجوانان دختر و پسر بی‌سرپرست است و به دنبال پاسخگویی به این پرسش است که آیا ویژگی‌های شخصیتی و سرمایه روان‌شناختی می‌توانند رفتارهای پرخطر را در این قشر از نوجوانان پیش‌بینی کنند یا خیر؟

روش تحقیق

جامعه، نمونه و روش اجرا

طرح این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل کلیه نوجوانان بی‌سرپرست ۱۳ تا ۱۸ سال دختر و پسر ساکن در مراکز تحت پوشش بهزیستی شهر مشهد در سال ۱۴۰۳ است. باتوجه به تعداد متغیرهای پیش‌بین، ملاک، مؤلفه‌های آن‌ها و با رعایت افت آزمودنی، حجم نمونه حداقل ۳۰۰ نفر تعیین شد. از آنجا که حجم جامعه آماری مراکز بهزیستی شهر مشهد معادل با حجم گروه نمونه بود، از روش سرشماری استفاده شد و تمام جامعه مورد مطالعه قرار گرفتند.

پیش از شروع پژوهش، مجوز قانونی از اداره کل بهزیستی خراسان رضوی اخذ شد. سپس با هماهنگی مسئولان مراکز، از نوجوانان واجد شرایط (دامنه سنی ۱۳ تا ۱۸ سال و حداقل میزان تحصیلات (از چهارم دبستان به بالا)، خواسته شد تا در صورت تمایل و با رعایت محرمانگی و بدون ذکر نام و مشخصات هویتی، پرسش‌نامه‌های مقیاس خطرپذیری نوجوانان ایرانی، پرسش‌نامه ویژگی‌های شخصیتی نئو و پرسش‌نامه سرمایه روان‌شناختی لوتانز را تکمیل کنند. در صورت وجود هرگونه ابهام در روند پاسخگویی پژوهشگر توضیحات لازم را ارائه می‌کرد. در تمام مراحل پژوهش، اصول اخلاقی شامل رازداری و احترام به حقوق آزمودنی‌ها رعایت شد.

در نهایت، داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار) و آمار استنباطی (همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه گام به گام) و از طریق نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۱ تحلیل شدند.

لوتانز، یوسف و آوولیو (۲۰۰۷) همچنین استدلال کردند؛ از آنجایی که سرمایه روان‌شناختی وضعیت روان‌شناختی مثبت یک فرد را منعکس می‌کند، افرادی که دارای سرمایه روان‌شناختی هستند، دارای اعتماد به نفس و خودکارآمدی برای تکمیل وظایف چالش برانگیز، خوش بینی به اسناد مثبت در مورد موفقیت فعلی و آینده، امید به دستیابی به هدف خود از طریق اراده، راه حل و تاب‌آوری برای بازیابی سریع توانایی‌های مقابله با حوادث احتمالی پس از احساس ناامیدی هستند [۳۲]. لوتانز و یوسف (۲۰۰۷) نیز به این نکته اشاره می‌کنند که سرمایه روان‌شناختی به منابع شخصی اشاره دارد که به افراد کمک می‌کند تا با موقعیت‌های دشوار مقابله کنند. همچنین با افزایش رفاه فردی، عملکرد شغلی بهتر و نتایج کلی مثبت سازمانی مرتبط است [۳۲]. علاوه‌براین، سرمایه روان‌شناختی پایه و شرط اساسی برای ارتقای رشد شایستگی اجتماعی نوجوانان و پوشش ارتقای رفتار خلاق است [۳۳].

همچنین سطح بالایی از سرمایه روان‌شناختی با افسردگی، اضطراب و سایر ناراحتی‌های عاطفی منفی مقابله می‌کند و احتمال سوء مصرف مواد، فعالیت جنسی نالیمن، تجاوز، جنایت و سایر رفتارهای مشکل‌ساز را کاهش می‌دهد [۳۴].

به‌طور کلی، درگیری نوجوانان در رفتارهای پرخطر نه تنها کیفیت زندگی حال آنان را کاهش می‌دهد بلکه حتی بر کیفیت زندگی آنان در بزرگسالی و سالمندی نیز تأثیرگذار است. همچنین رفتارهای پرخطر نه تنها برای فرد بلکه برای خانواده او و همچنین جامعه نیز پیامدهای منفی بسیاری دارد [۳۵]. مرحله نوجوانی با مواجهه با موقعیت‌های جدید مشخص می‌شود. درواقع، نوجوانان اغلب صلاحیت‌های لازم (دانش، نگرش، رفتار) مورد نیاز برای پیشگیری از خطرات سلامتی، به ویژه در سناریوهای فقر و حاشیه‌نشینی را ندارند. فقدان این صلاحیت‌ها و همراهی عواملی مانند اعتیاد به الکل در خانواده، عدم حمایت اجتماعی از کودکان، کمبود فرصت‌های آموزشی، کار کودک، کودک‌آزاری و بی‌توجهی منجر به رفتارهای پرخطر می‌شود؛ بنابراین گذار به بزرگسالی دشوار است و عواقبی را تا پایان عمر بر جای می‌گذارد [۳۶].

بنابراین، توجه به این قشر آسیب‌پذیر از جامعه بسیار

ابزارهای پژوهش

مقیاس خطرپذیری نوجوانان ایرانی (IARS)^۱

مقیاس خطرپذیری نوجوانان ایرانی توسط زاده محمدی و همکاران، در سال ۱۳۹۰ طراحی و هنجاریابی شد. این پرسش‌نامه دارای ۳۸ پرسش بوده و هدف آن سنجش میزان خطرپذیری در نوجوانان از ابعاد مختلف (گرایش به مواد مخدر، گرایش به الکل، گرایش به سیگار، گرایش به خشونت، گرایش به رابطه و رفتار جنسی، گرایش به رابطه با جنس مخالف، گرایش به رانندگی خطرناک) می‌باشد. شیوه نمره‌دهی آن بر اساس طیف لیکرت پنج گزینه‌ای است. که از کاملاً مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۵) نمره‌گذاری می‌شود. این پرسش‌نامه دارای هفت بعد است که برای به‌دست‌آوردن امتیاز مربوط به هر بعد، مجموع امتیازات مربوط به تک تک پرسش‌های آن بعد با هم محاسبه می‌شود. نمره کلی این پرسش‌نامه از ۳۸ تا ۱۹۰ خواهد بود. امتیازات بالاتر نشان دهنده میزان خطرپذیری بالاتر نوجوان پاسخگو خواهد بود [۱۲].

در پژوهش زاده محمدی و همکاران (۱۳۹۰) روایی سازه این مقیاس مورد ارزیابی قرار گرفت. تحلیل عاملی اکتشافی با مؤلفه‌های اصلی نشان داد که این پرسش‌نامه مقیاسی هفت بعدی است، که ۶۴/۸۴ درصد واریانس خطرپذیری را تبیین می‌کند. میزان آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۹۴ و برای خرده مقیاس‌های آن در دامنه ۰/۹۳ تا ۰/۷۴ قرار داشت که بیانگر پایایی خوب این مقیاس است. در پژوهش حاضر میزان آلفای کرونباخ در زیر مقیاس‌های گرایش به مواد مخدر ۰/۸۷، الکل ۰/۸۷، سیگار ۰/۹۳، خشونت ۰/۷۷، رفتار جنسی ۰/۸۳، رابطه با جنس مخالف ۰/۸۰ و رانندگی خطرناک ۰/۷۱ به دست آمده است. آلفای کرونباخ کل مقیاس نیز ۰/۹۳ محاسبه شده است.

پرسش‌نامه سنجش صفات پنج‌گانه شخصیتی (NEO)

پرسش‌نامه نئو توسط مک‌کری و کاستا در اواخر دهه هشتاد و اوایل دهه نود ساخته شد. این آزمون یکی از معروف‌ترین پرسش‌نامه‌های خودسنجی ویژگی‌های شخصیتی بوده که مبتنی بر الگوهای معروف شخصیتی پنج عاملی است. این مدل بیش از چهار دهه سابقه تحول داشته و محصول تحلیل صفات موجود در زبان و سنت تحلیل

عاملی در تحقیقات شخصیت است. فرم کوتاه این پرسش‌نامه (NEO-FFI) یک پرسش‌نامه ۶۰ سؤالی است و برای ارزیابی ۵ عامل اصلی شخصیت به کار می‌رود. اگر وقت اجرای تست خیلی محدود باشد و اطلاعات کلی از شخصیت کافی باشد از این پرسش‌نامه استفاده می‌شود. از سوی دیگر اجرای این آزمون از نظر هزینه و زمان مقرون به صرفه است، مقیاس‌های آن از اعتبار بالایی برخوردارند و همبستگی بین مقیاس‌ها زیاد است و از همه مهم‌تر این آزمون بر خلاف سایر آزمون‌های شخصیتی، انتقادات کمتری بر آن وارد شده است. پاسخنامه این پرسش‌نامه بر اساس مقیاس لیکرتی (کاملاً مخالفم، مخالفم، بی‌تفاوت، موافقم و کاملاً موافقم) تنظیم شده است. نمره‌گذاری فرم کوتاه این پرسش‌نامه یعنی NEO-FFI در تمام مواد یکسان نیست. به این معنی که در نمره‌گذاری برخی از مواد فرم کوتاه پرسش‌نامه، به کاملاً مخالفم نمره ۴، مخالفم نمره ۳، بی‌تفاوت نمره ۲، موافقم نمره ۱ و کاملاً موافقم نمره ۰ تعلق می‌گیرد. در حالی که برخی دیگر از مواد این فرم کوتاه به صورت عکس حالت گفته شده نمره‌گذاری می‌شوند.

پرسش‌نامه شخصیتی NEO-FFI توسط مک‌کری و کاستا روی ۲۰۸ نفر از دانشجویان آمریکایی به فاصله سه ماه اجرا گردید که ضرایب اعتبار آن بین ۰/۸۳ تا ۰/۷۵ به دست آمده است. اعتبار درازمدت این پرسش‌نامه نیز مورد ارزیابی قرار گرفته است. یک مطالعه طولانی ۶ ساله روی مقیاس‌های روان‌آزردگی خویی، برون‌گرایی و باز بودن نسبت به تجربه، ضریب‌های اعتبار ۰/۶۸ تا ۰/۸۳ را در گزارش‌های شخصی و نیز در گزارش‌های زوج‌ها نشان داده است. ضریب اعتبار دو عامل سازگاری و باوجدانی به فاصله دو سال به ترتیب ۰/۷۹ و ۰/۶۳ بوده است [۳۷].

ضرایب آلفای کرونباخ در این پژوهش نیز به این ترتیب است: روان‌آزردگی ۰/۶۵، برون‌گرایی ۰/۶۰، گشودگی ۰/۱۸، توافق جویی ۰/۳۵ و باوجدان بودن ۰/۷۸. آلفای کل این آزمون هم ۰/۷۰ به دست آمد.

پرسش‌نامه سرمایه روان‌شناختی لوتانز (PCQ)

برای سنجش سرمایه روان‌شناختی از پرسش‌نامه سرمایه روان‌شناختی لوتانز^۲ (۲۰۰۷م) استفاده می‌شود. این پرسش‌نامه ۲۴ سؤالی و شامل چهار خرده مقیاس امیدواری،

2 . Luthans Psychological Capital Questionnaires(PCQ)

1 . Iranian Adolescents Risk-taking Scale

دختران و ۵۴/۷ درصد از شرکت کنندگان را پسر تشکیل می دادند. اکثریت در مقطع تحصیلی ۷ تا ۹ بودند (۴۸/۳ درصد). اکثریت فرزند اول (۵۰ درصد) و در مؤسسه خیریه بودند (۸۲ درصد). میانگین و انحراف معیار سن به ترتیب ۱۵/۵۷ و ۱/۶۰ و حداقل و حداکثر سن ۱۳ و ۱۸ سال است. جدول ۲ میانگین و انحراف معیار تمامی متغیرهای پژوهش را به همراه خرده مقیاس‌های آن نشان می دهد.

جدول ۱. توزیع داده‌های جمعیت‌شناختی

متغیرها	فراوانی	درصد
جنسیت	دختر	۱۳۶
	پسر	۵۴/۷
	۶-۴	۲۳
پایه تحصیلی	۹-۷	۱۴۵
	۱۲-۱۰	۲۸/۷
وضعیت ترتیب تولد	فرزند اول	۱۵۰
	فرزند دوم	۹۶
	فرزند سوم	۴۰
نوع مؤسسه	فرزند چهارم و بیشتر	۱۴
	خیریه	۲۴۶
	غیردولتی	۵۴
	انحراف معیار	میانگین
سن		۱۵/۵۷
		۱/۶۰

تاب‌آوری، خوش‌بینی و خودکارآمدی است که در آن هر خرده مقیاس شامل ۶ گویه است و آزمودنی به هر گویه در مقیاس ۶ درجه‌ای کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۶) لیکرت پاسخ می‌دهد. برای محاسبه نمره سرمایه روان‌شناختی ابتدا نمره هر خرده مقیاس محاسبه می‌شود و از جمع نمرات خرده مقیاس‌ها نمره سرمایه روان‌شناختی حاصل می‌گردد [۳۰]

روایی پرسش‌نامه در مطالعات مختلف مورد تأیید قرار گرفته است. لوتانز (۲۰۰۷م) با استفاده از تحلیل عاملی و معادلات ساختاری نسبت خبی دو این آزمون را ۲۴/۶ و آماره‌های CFI و RMSEA این مدل را ۰/۹۷ و ۰/۰۸ گزارش کرده است که روایی عاملی آزمون مورد تأیید قرار گرفته است. فاتحی و شیخ‌الاسلامی (۱۴۰۰) ضریب آلفای ۰/۸۷، ۰/۸۴، ۰/۹۲، ۰/۸۸ برای امیدواری، خودکارآمدی، خوش‌بینی و تاب‌آوری و ضریب ۰/۸۹ برای کل پرسش‌نامه به دست آمد که نشان دهنده مطلوبیت ضرایب اعتبار ابزار است. برای تعیین روایی مقیاس از روش تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد و دامنه بار عاملی ماده‌ها برای بعد کل پرسش‌نامه ۰/۳۹ تا ۰/۶۸ به دست آمد. [۳۸] میزان آلفای کرونباخ کل این پرسشنامه ۰/۹۰ به دست آمده است. و در زیرمقیاس‌های خودکارآمدی ۰/۷۲، امیدواری ۰/۸۸، تاب‌آوری ۰/۷۲ و خوشبینی ۰/۶۳ محاسبه شده است.

یافته‌های پژوهش

همان‌طور که جدول ۱ نشان می‌دهد، ۴۵/۳ درصد را

جدول ۲. داده‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
روان‌آزردگی	۳۰۰	۲۲/۸۱	۶/۸۶	۵	۴۱
برون‌گرایی	۳۰۰	۲۶/۳۷	۶/۴۴	۱۰	۴۳
گشودگی به تجربه	۳۰۰	۲۳/۷۲	۴/۴۱	۱۲	۳۴
موافق بودن	۳۰۰	۲۶/۴۶	۵/۱۱	۱۴	۳۸
باوجدان بودن	۳۰۰	۱۳/۳۵	۷/۸۴	۱۳	۴۵
خودکارآمدی	۳۰۰	۲۱/۷۷	۵/۹۵	۱۰	۳۴
امیدواری	۳۰۰	۲۴/۶۵	۶/۳۵	۸	۳۶
تاب‌آوری	۳۰۰	۲۳/۶۰	۵/۰۱	۱۲	۳۶
خوش‌بینی	۳۰۰	۲۳/۱۲	۴/۶۲	۱۱	۳۶
رفتارهای پرخطر (نمره کل)	۳۰۰	۸۵/۲۷	۲۷/۰۹	۳۸	۱۵۲

جدول ۳. ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

رفتار پرخطر (نمره کل)	خوش‌بینی	تاب‌آوری	امیدواری	خودکارآمدی	باوجدان بودن	توافق‌جویی	گشودگی به تجربه	برون‌گرایی	روان‌رنجوری	
روان‌رنجوری									۱	
برون‌گرایی								۱	-۰/۱۹۲**	
گشودگی به تجربه							۱	۰/۳۰۲**	-۰/۲۱۵**	
توافق‌جویی						۱	۰/۲۶۳**	۰/۳۱۶**	-۰/۱۹۹**	
باوجدان بودن					۱	۰/۴۹۶**	۰/۳۴۴**	۰/۴۳۹**	-۰/۱۳۶*	
خودکارآمدی				۱	۰/۴۹۹**	۰/۱۸۴**	۰/۳۹۸**	۰/۴۰۶**	-۰/۱۷۶**	
امیدواری			۱	۰/۵۹۷**	۰/۶۱۰**	۰/۳۲۳**	۰/۳۰۰**	۰/۴۲۵**	-۰/۰۹۹	
تاب‌آوری		۱	۰/۶۸۷**	۰/۵۵۲**	۰/۵۵۳**	۰/۲۱۲**	۰/۲۲۶**	۰/۳۵۸**	-۰/۰۲۲	
خوش‌بینی	۱	۰/۷۱۳**	۰/۶۶۰**	۰/۴۷۶**	۰/۴۵۵**	۰/۱۸۵**	۰/۱۵۶**	۰/۳۸۲**	۰/۰۵۵	
رفتار پرخطر (نمره کل)	-۰/۰۱۰	-۰/۰۵۸	-۰/۲۰۱**	-۰/۱۴۶*	-۰/۳۹۵**	-۰/۳۵۲**	-۰/۲۱۷**	-۰/۱۲۹*	۰/۲۱۳**	۱

**p<0/01

*p<0/05

باتوجه به این که اگر مقدار این آماره بین ۱.۵ تا ۲.۵ باشد، به معنی عدم هم‌بستگی مانده‌ها است، این عدد در بازه ذکر شده قرار دارد و این شرط نیز برقرار است؛ بنابراین خطاها دارای خود همبستگی سریالی نیستند.

به منظور بررسی عدم هم‌خطی متغیرهای مستقل، از شاخص تحمل^۲ و تورم واریانس (VIF)^۳ استفاده شد. مقادیر شاخص تحمل باید بالاتر از ۱/۰ و تورم واریانس باید کمتر از ۵ باشد. که در این پژوهش فرض هم‌خطی در تمامی متغیرهای مستقل رعایت شده است. برای فرض نرمال بودن داده‌ها نیز از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف استفاده شد. که باتوجه به عدد به دست آمده در هر دو متغیر پژوهش به ترتیب ۰/۷۴ و ۰/۱۶۷ بود. چون این اعداد بالاتر از ۰/۰۵ به دست آمده است، نشان می‌دهد که فرض نرمال بودن رعایت شده است.

جدول ۳ ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش را با رفتارهای رخطر نشان می‌دهد. باتوجه به جدول، بین خرده مقیاس‌های روان‌رنجوری (۰/۲۱۳)، گشودگی به تجربه (۰/۲۱۷)، توافق‌جویی (۰/۳۵۲) و باوجدان بودن (۰/۳۹۵) در سطح (p < ۰/۰۱) و برون‌گرایی (۰/۱۲۹) در سطح (p < ۰/۰۵) با رفتار پرخطر رابطه معنادار دارد. در متغیر سرمایه روان‌شناختی نیز خودکارآمدی (۰/۱۴۶) (p < ۰/۰۵) و امیدواری (۰/۲۰۱) (p < ۰/۰۱) با رفتار پرخطر رابطه منفی و معناداری وجود دارد. ولی تاب‌آوری و خوش‌بینی رابطه معناداری با رفتارهای پرخطر مشاهده نشد.

پیش از انجام رگرسیون خطی چندگانه، مفروضه‌های آن بررسی شد. ابتدا برای بررسی عدم خودهمبستگی مانده‌ها آماره دوربین-واتسون^۱ اندازه‌گیری شد. که در این پژوهش این میزان در هر دو متغیر به ترتیب ۱/۶۳۹ و ۱/۶۹۱ بود.

2 . Tolerance

3 . Variance Inflation Factor

1 . Durbin-Watson

جدول ۴. خلاصه مدل رگرسیون گام به گام پیش‌بینی رفتارهای پرخطر براساس ویژگی‌های شخصیتی

مدل	R	R ²	R ² تعدیل یافته	F	P
۱	۰/۳۹۵	۰/۱۵۶	۰/۱۵۳	۵۴/۹۴۶	۰/۰۰۰
۲	۰/۴۳۴	۰/۱۸۸	۰/۱۸۳	۳۴/۳۸۱	۰/۰۰۰
۳	۰/۴۵۴	۰/۲۰۶	۰/۱۹۸	۲۵/۶۳۱	۰/۰۰۰

۱. باوجدان بودن

۲. باوجدان بودن، توافق جویی

۳. باوجدان بودن، توافق جویی، روان‌رنجوری

جدول ۵. ضرایب مدل رگرسیونی

مدل	B	خطای استاندارد بتا	β	t	p
۱ باوجدان بودن	-۱/۳۶۱	۰/۱۸۴	-۰/۳۹۵	-۷/۴۱۳	۰/۰۰۰
۲ باوجدان بودن	-۱/۰۱۲	۰/۲۰۹	-۰/۲۹۲	-۴/۸۵۰	۰/۰۰۰
توافق جویی	-۱/۰۸۰	۰/۳۱۴	-۰/۲۰۷	-۳/۴۳۸	۰/۰۰۱
۳ باوجدان بودن	-۰/۹۸۸	۰/۲۰۷	-۰/۲۸۵	-۴/۷۷۸	۰/۰۰۰
توافق جویی	-۰/۹۵۴	۰/۳۱۵	-۰/۱۸۳	-۳/۰۳۱	۰/۰۰۳
روان‌رنجوری	۰/۵۳۵	۰/۲۰۵	۰/۱۳۸	۲/۶۰۶	۰/۰۱۰

متغیر ملاک: رفتار پرخطر (نمره کل)

نتایج رگرسیون گام به گام در جدول ۴ نشان می‌دهد که سه مؤلفه باوجدان بودن، توافق جویی و روان‌رنجوری پیش‌بینی‌کننده‌های معناداری برای رفتار پرخطر هستند. در این میان دو مؤلفه برون‌گرایی و گشودگی به تجربه به دلیل این که نقش معناداری در پیش‌بینی رفتار پرخطر نداشتند، از معادله رگرسیون گام به گام حذف شدند. در ادامه خلاصه مدل و نتایج ضرایب رگرسیون گام به گام برای متغیر سرمایه روان‌شناختی در جدول ۶ و ۷ آورده شده است.

نتایج رگرسیون گام به گام در جدول ۴ نشان می‌دهد که سه مؤلفه باوجدان بودن، توافق جویی و روان‌رنجوری پیش‌بینی‌کننده‌های معناداری برای رفتار پرخطر هستند. در گام نخست باوجدان بودن با (۰/۱۵۶) واریانس متغیر ملاک را تبیین می‌کرد، سپس در گام دوم با اضافه شدن توافق جویی این میزان به (۰/۱۸۸) است. در نهایت در گام سوم با اضافه شدن روان‌رنجوری حدود ۲۰ درصد از واریانس متغیر ملاک را تبیین شد. ($R^2 = 0/206, p < 0/0001$)
باتوجه به ضرایب رگرسیونی در جدول ۵، باوجدان بودن ($\beta = 0/395, p < 0/0001$)، توافق جویی ($\beta = 0/207, p < 0/001$) و روان‌رنجوری ($\beta = 0/138, p < 0/01$)

جدول ۶. خلاصه مدل رگرسیون گام به گام پیش‌بینی رفتارهای پرخطر براساس سرمایه روان‌شناختی

مدل	R	R ²	R ² تعدیل یافته	F	P
۱	۰/۲۰۱	۰/۰۴۱	۰/۰۳۷	۱۲/۶۰۶	۰/۰۰۰
۲	۰/۲۵۹	۰/۰۶۷	۰/۰۶۱	۱۰/۷۲۱	۰/۰۰۰

۱. امیدواری

۲. امیدواری، خوشبینی

جدول ۷. ضرایب مدل رگرسیونی

مدل	B	خطای استاندارد بتا	β	t	p
۱ امیدواری	-۰/۸۴۴	۰/۲۳۸	-۰/۲۰۱	-۳/۵۵۱	۰/۰۰۰
۲ امیدواری	-۱/۴۴۴	۰/۳۱۲	-۰/۳۴۵	-۴/۶۲۷	۰/۰۰۰
خوشبینی	۱/۱۸۶	۰/۴۰۶	۰/۲۱۸	۲/۹۱۸	۰/۰۰۴

متغیر ملاک: رفتار پرخطر (نمره کل)

روان‌رنجور خوبی بالا به ویژه تمایل به درگیر شدن در رفتارهای سلامتی متعدد و پرخطر داشتند [۳۹]. برخی از پژوهش‌ها نشان دادند که ویژگی‌های شخصیتی مانند صداقت، تواضع، توافق‌پذیری و باوجدان بودن، برون‌گرایی و توافق‌پذیری نقشی مؤثر در رفتارهای پرخطر دارند [۴۰]. به‌عنوان یک چارچوب روان‌شناختی اساسی، ویژگی‌های شخصیتی به طور قابل توجهی با سلامت روان فرد نیز مرتبط هستند [۴۱]. بوگ و رابرتز (۲۰۰۴) یک متا‌آنالیز انجام دادند که نشان داد ویژگی‌های مربوط به باوجدان بودن (شامل روان‌پریشی، احساس‌جویی و خودکنترلی) با انواع فعالیت‌های مخاطره‌آمیز سلامتی مرتبط است. برای مثال، افرادی که وظیفه‌شناسی پایینی داشتند، بیشتر درگیر مصرف دخانیات، الکل و مواد مخدر بودند. [۴۲]. علاوه بر باوجدان بودن، به نظر می‌رسد توافق‌پذیری یکی دیگر از عوامل شخصیتی پنج بزرگ است که برای درک فرآیند سلامتی حیاتی است. شواهد حاکی از آن است که افراد ناسازگار و متخصص (یعنی توافق‌پذیری کم) احتمال بیشتری دارد که نگرش‌های منفی بهداشتی را تأیید کنند و در رفتارهای مخاطره‌آمیز سلامتی شرکت کنند [۴۳].

در این پژوهش میزان همبستگی مؤلفه‌های ویژگی‌های شخصیتی با رفتارهای پرخطر نشان داده شد، از بین آن‌ها، مؤلفه‌های باوجدان بودن و توافق‌جویی به طور معکوس و روان‌رنجوری به طور مثبت توان پیش‌بینی بیشتری را نسبت به سایر مؤلفه‌ها داشتند. همچنین این نتایج با پژوهش‌های [۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۴۸، ۴۰ و ۴۱] همسواست.

در همین راستا، ویژگی‌های شخصیتی نوجوان یکی از عواملی است که تأثیر به‌سزایی بر مواجهه نوجوان با

همانطور که نتایج رگرسیون گام به گام در جدول ۶ نشان می‌دهد، مؤلفه امیدواری (۰/۰۴۱) از متغیر ملاک را تبیین می‌کند که در گام دوم، با اضافه شدن خوشبینی، این میزان به (۰/۰۶۷) می‌رسد. ($R^2 = 0/067, p < 0/0001$). از میان مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی، تاب‌آوری و خودکارآمدی به دلیل این که سهمی در پیش‌بینی متغیر ملاک نداشتند از معادله رگرسیون گام به گام حذف شدند. ضرایب رگرسیون جدول ۷ نیز نشان می‌دهد که امیدواری ($\beta = -0/201, p < 0/0001$) و خوشبینی (۰/۰۰۴ $\beta < 0/218, p < 0/0001$) پیش‌بینی‌کننده‌های معناداری برای رفتار پرخطر هستند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف اصلی این پژوهش پیش‌بینی رفتارهای پرخطر براساس ویژگی‌های شخصیتی و سرمایه روان‌شناختی در نوجوانان دختر و پسر بی‌سرپرست بود. نتایج نشان داد که ویژگی‌های شخصیتی و سرمایه روان‌شناختی توانایی پیش‌بینی رفتارهای پرخطر را داشتند و با آن رابطه معناداری نیز داشتند.

در پژوهش‌های مختلفی به ارتباط بین ویژگی‌های شخصیتی و رفتارهای پرخطر اشاره کرده‌اند. مثلاً هرچه فرد روان‌رنجوری بالاتر، سازگاری پایین‌تر، برون‌گرایی بالاتر، گشودگی کم به تجربه، خطر اعتیاد به اینترنت، مصرف الکل، رانندگی خطرناک و خشونت بالاتر است [۲۳]. احمدی و همکاران (۱۳۹۱) هم نشان دادند، ویژگی‌های روان‌رنجوری و برون‌گرایی نیز در افراد معتاد نسبت به افراد عادی بیشتر دیده می‌شود. درواقع، تیپ‌هایی با وظیفه‌شناسی (وجدان) کم و برون‌گرایی بالا (تکانشگران، لذت‌گراها) و

(۲۰۱۵م) به ارتباط بین سرمایه روان‌شناختی و رفتارهای پرخطر اشاره کردند. [۵۱]. درواقع لائو و همکاران (۲۰۱۴م) نیز معتقدند که هرچه افراد از میزان امیدواری و سطح مثبت‌اندیشی بیشتری برخوردار باشند، گرایش به سمت رفتارهای پرخطر در آن‌ها کمتر است. همان‌طور که افراد خوشبین رفتارهای مواجهه‌ای مؤثرتر، روابط اجتماعی بهتر و با ارزش‌تر، انعطاف‌پذیری بالاتر و بهزیستی ذهنی و جسمی بیشتری را نسبت به بدبین‌ها نشان می‌دهند [۵۲]. نتایج تحقیق متیو^۲ و همکاران (۲۰۱۴م) هم نشان داد که داشتن امید در افراد باعث به وجود آمدن سازگاری بهتر در شرایط مختلف زندگی می‌شود [۵۳]. خوشبینی هم با مصرف مواد مخدر، الکل و دخانیات، رفتارهای پرخطر جنسی و ریسک‌پذیری مرتبط است [۵۴]. با وجود فواید خوش‌بینی، در برخی موارد این ویژگی می‌تواند به صورت ناخودآگاه افراد را به سوی رفتارهای پرخطر سوق دهد، مثلاً افرادی که بیش از حد خوش بین هستند، ممکن است خطرات را دست کم بگیرند و احساس کنند که پیامدهای منفی برای آن‌ها رخ نخواهد داد. برای مثال، ممکن است تصور کنند که به بیماری مبتلا نمی‌شوند یا از تصادفات در امان هستند که این می‌تواند احتمال رفتارهای پرخطر را افزایش دهد. به همین دلیل مؤلفه خوشبینی رابطه مثبت و معناداری با رفتارهای پرخطر می‌تواند داشته باشد.

درواقع، سرمایه روان‌شناختی افراد را قادر می‌سازد تا علاوه بر مقابله بهتر در برابر موقعیت‌های استرس‌زا، کمتر دچار تنش شده، و در برابر مشکلات از توان بالایی برخوردار باشند؛ بنابراین افراد در برابر مسائل، اشتیاق بیشتری از خود نشان می‌دهند و به موفقیت بیشتری دست پیدا می‌کنند [۳۰]. برخی از صاحب نظرانی سرمایه روان‌شناختی را به عنوان نوعی ضربه‌گیر به شمار می‌آورند که در مقابل ناملایمات زندگی نظیر استرس از انسان پشتیبانی می‌کند [۵۵]. چراکه افراد با سرمایه روان‌شناختی بالا تمایل دارند روی جنبه‌های مثبت محیط متمرکز شوند و مشکلات را قابل حل در نظر بگیرند [۳۱] که این امر احتمال پناه بردن به رفتارهای پرخطر به‌عنوان راه‌حلی موقت برای فرار از مشکلات را کاهش می‌دهد. به این ترتیب این نتایج با پژوهش‌های [۵۳، ۵۱، ۳۳، ۵۴ و ۵۶] همسو است.

چالش‌های آینده و تلاش‌های وی برای پیگیری اهدافش دارد چرا که شخصیت مجموعه‌ای از صفات، ویژگی‌ها و کیفیت‌های پایداری است که باعث تمایز هر فرد از دیگری می‌شود [۱۸]. بر این اساس رفتار مجرمانه متأثر از برخی صفات شخصیتی است. میان شخصیت و اختلالاتی مثل پرخاشگری، گرایش به رفتارهای پرخطر، اختلالات رفتاری و عاطفی، عدم تربیت صحیح کودکان، بزهکاری و مشکلات یادگیری، رابطه وجود دارد [۴۹]. در ۵۰ سال گذشته، تلاش‌های بسیاری در راستای بررسی ارتباط سوء مصرف مواد و سازه‌های شخصیت انجام شده است. در پیشگیری از عود و درمان شخص سوء مصرف‌کننده مواد شناخت عوامل روان‌شناختی و ویژگی‌های شخصیتی اهمیت ویژه‌ای دارد. به همین دلیل انجمن روان‌شناختی آمریکا درمان‌های روانی - اجتماعی را از مؤلفه‌های سیاسی هر نوع برنامه درمانی سوء مصرف مواد در نظر می‌گیرد [۵۰].

به طور کلی، افراد توافق‌جو تمایل دارند رفتار خود را با هنجارها و انتظارات اجتماعی هماهنگ سازند. در جوامعی که رفتارهای پرخطر مانند مصرف مواد یا رانندگی بی‌احتیاط محکوم می‌شود، این افراد کمتر به چنین رفتارهایی گرایش پیدا می‌کنند. از سوی دیگر، توافق‌جویان معمولاً نسبت به پیامدهای رفتارهای خود بر دیگران حساس‌اند. به عنوان مثال، ممکن است از مصرف مواد مخدر خودداری کنند، زیرا نمی‌خواهند موجب نگرانی اعضای خانواده یا دوستان خود شوند. همچنین توافق‌جویی بالا معمولاً با پرخاشگری کمتر همراه است و می‌تواند از بروز رفتارهای خشونت‌آمیز یا پرخطر پیشگیری کند. افراد با وجدان به دلیل توجه به پیامدهای بلندمدت، از رفتارهایی که می‌تواند به زندگی یا اهداف آن‌ها آسیب بزند، اجتناب می‌کنند. و خودکنترلی قوی‌تری دارند. این افراد کمتر دچار رفتارهای ناگهانی یا هیجانی می‌شوند که ممکن است به اقدامات پرخطر منجر شود. این ویژگی باعث می‌شود که فرد قوانین اجتماعی یا اخلاقی را بیشتر رعایت کند.

همچنین در این پژوهش ارتباط سرمایه روان‌شناختی با رفتارهای پرخطر بررسی شد که از این میان، مؤلفه‌های امیدواری و خوشبینی از توان پیش‌بینی بیشتری نسبت به سایرین برخوردار بود. همچنین کاراسیکووا، لستر و هارمز^۱

با احساسات منفی مانند اضطراب، افسردگی و انزوا مواجه می‌شوند که در بسیاری از موارد به رفتارهای پرخطر منجر می‌شود. به همین دلیل توجه به این قشر جامعه اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. در واقع، این افراد نیازمند یک سری آموزش‌های خاص در زمینه سازگاری بیشتر، آشنایی با انواع رفتارهای پرخطر و پیامدهای آن هستند. همچنین باید با شخصیت خود و انواع تیپ‌های شخصیتی آشنا شوند تا بتوانند توان مقابله با مشکلات و امید به زندگی را در خود تقویت کنند و سبک‌های مقابله‌ای مناسب‌تری را در برابر مشکلات و مصائب زندگی به کار بگیرند تا دید بهتر و مناسب‌تری را به زندگی آینده خود داشته باشند و افراد موفق‌تری برای جامعه خود باشند.

پس توجه به ویژگی‌های شخصیتی و تفاوت‌های فردی در دختران و پسران بی‌سرپرست و شناسایی و تقویت عوامل محافظتی روانی و اجتماعی، برای کاهش رفتارهای پرخطر در این قشر از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. با توجه به چالش‌ها و مخاطراتی که این گروه از نوجوانان با آن‌ها مواجه‌اند، لازم است سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌های حمایتی بر پایه مداخلات چندجانبه‌ای باشد که نیازهای شخصیتی و روانی آنان را مد نظر قرار دهد تا بتواند دید بهتری نسبت به خود و توانمندی‌هایشان پیدا کنند. همچنین، این نوجوانان باید بتوانند میزان تاب‌آوری و تحمل در برابر مصائب و سختی‌ها را در زندگی بیاموزند و همواره با خوشبینی و امید به آینده خود بنگرند. پس در راستای ارتقای بهزیستی و سلامت روان این افراد، آموزش این نوع مهارت‌ها به تمامی متخصصان و مربیان در مراکز نگهداری از کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست توصیه می‌شود.

محدودیت‌ها و پیشنهادات پژوهش

از جمله محدودیت‌های این پژوهش نیز می‌توان گفت به دلیل این که این پژوهش بر روی نوجوانان بی‌سرپرست انجام شده است و همچنین در جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه‌های خودسنجی استفاده شده است؛ این احتمال می‌رود که به دلیل پایین بودن سواد و یا بی‌دقتی در این قشر از نوجوانان باعث شود که در تبیین و تعمیم یافته‌ها تاحدی محدودیت ایجاد شود. از همین رو پیشنهاد می‌شود، برای نتیجه‌گیری‌های بیشتر و دقیق‌تر از روش‌هایی مانند مصاحبه نیز استفاده شود.

به طور کلی، امروزه رفتارهای پرخطر، یکی از مهم‌ترین مشکلات تهدیدکننده سلامت جسمانی، هیجانی، اجتماعی و روان‌شناختی برای فرد و جامعه به ویژه نوجوانان است، چون برخلاف دوره کودکی و بزرگسالی در دوره نوجوانی گرایش به رفتارهای پرخطر افزایش می‌یابد [۵۷]. مرحله نوجوانی به عنوان نقطه عطف مهم در شکل‌گیری هویت شخصی در نظر گرفته می‌شود. در این دوره فرد از احساسات، ارزش‌ها و اهداف خود آگاه است، به دنبال جایگاهی در جامعه است [۵۸] و ممکن است اغلب نوجوانان در این دوره با خانواده، جامعه و بستگان دچار چالش هستند و ممکن است فشار این مشکلات نوجوان را در مرحله تصمیم‌گیری به سمت رفتارهای پرخطر بکشاند [۵۹].

آنچه اکنون در شرایط فعلی، خانواده‌ها را نگران و گاهی مستأصل می‌کند، چگونگی مراقبت صحیح و اصولی از فرزندان است. خانواده‌ها در تلاشی مستمر و بی‌وقفه برای حفاظت از کودکان هستند تا به دور از آسیب‌ها، رشد یافته و گرفتار رفتارهای پرخطر نباشند؛ همان رفتارهایی که بین نوجوانان و جوانان در دهه‌های اخیر نمود نگران‌کننده‌تری یافته است. رفتار پرخطر رفتاری است با عوارض ناخواسته که با احتمال آسیب‌رسانی همراه می‌شود و عمده توافق بر آن است که این قبیل رفتارها به هر روی با تندرستی و رفاه عمومی، مرتبط است [۶۰]. مصرف موادمخدر و رفتارهای جنسی محافظت نشده از جمله رفتارهای پرخطر و آسیب‌های اجتماعی جوامع انسانی در عصر نوین است که علاوه بر مشکلات بهداشتی متعدد، بنیان‌های فرهنگی اجتماعی جوامع را نیز با خطر مواجه می‌سازند و متأسفانه جوانان به ویژه زنان جوان، جزء آسیب‌پذیرترین گروه‌ها برای گرایش به این رفتارها می‌باشند [۵۷].

در واقع، کودکان و نوجوانانی که از وجود خانواده به هر دلیلی محروم هستند و در مراکز شبانه‌روزی زندگی می‌کنند، با احساس ترس، اضطراب و عدم امنیت رشد می‌کنند. زیرا از امن‌ترین مکان، که کانون خانواده است محروم هستند [۶۱]. نوجوانان بی‌سرپرست به دلیل نبود حمایت خانوادگی، ممکن است بیشتر در معرض عوامل محیطی منفی و تأثیرات اجتماعی مخرب قرار گیرند که به نوبه خود می‌تواند بر ویژگی‌های شخصیتی آنان اثر بگذارد. این گروه از نوجوانان معمولاً به دلیل تجربیات استرس‌زا و دسترسی نداشتن به الگوهای خانوادگی و اجتماعی مثبت،

- 4- Harris, K.M., C.T. Halpern, E.A. Whitsel, J.M. Hussey, L.A. Killeya-Jones, J. Tabor, et al., Cohort profile: the national longitudinal study of adolescent to adult health (add health), *Int. J. Epidemiol.* 2019; 48 (5): 1415-k. <https://doi.org/10.1093/ije/dyz115>
- 5- United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF), 2008. The State of the World's Children 2008. Child survival 8. <https://www.unicef.org/reports/state-worlds-children-2008>
- 6- Pillay, J. Early Education of orphans and vulnerable children: A crucial aspect for social justice and African development. *Koers: Bulletin for Christian Scholarship= Koers: Bulletin vir Christelike Wetenskap.* 2018 Jun 6; 83(1): 1-2. <https://hdl.handle.net/10520/EJC-ecadaed85>
- 7- Radmehr, F., Hosseinkhanzadeh, A. A. The Role of Problem Solving Skills and Self-efficiency in explaining the High Risk Behaviors of Students. *J Child Ment Health* 2018; 5 (3):157-169. <http://childmentalhealth.ir/article-1-314-fa.html> **[In Persian]**
- 8- Vannucci, A., Simpson, E. G., Gagnon, S., McCauley Ohannessian, C. Social media use and risky behaviors in adolescents: A meta-analysis. *Journal of Adolescence.* 2020; 79: 258-74. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2020.01.014>
- 9- Russell, K., Davison, C., King, N., Pike, I., Pickett, W. Understanding clusters of risk factors across different environmental and social contexts for the prediction of injuries among Canadian youth. *Injury.* 2016 May 1; 47(5): 1143-50. <https://doi.org/10.1016/j.injury.2015.11.030>
- 10- Smith, A. R., Chein, J., Steinberg, L. Peers increase adolescent risk taking even when the probabilities of negative outcomes are known. *Developmental psychology.* 2014 May; 50(5): 1564. <https://doi.org/10.1037/a0035696>
- 11-World Health Organization. Risk behavior and health: A global perspective. *WHO Bulletin,* 2020; 98(5): 345-356. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/33207/0/9789240005105-eng.pdf>

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

این پژوهش با کد اخلاق IR.IAU.MSHD.REC.1403.066 در دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد انجام شده است. برای اجرای این طرح مجوز قانونی از اداره کل بهزیستی خراسان رضوی در تاریخ ۱۴۰۳/۱/۲۵ کسب شده است. همچنین این مقاله برگرفته از پایان‌نامه دکتری نویسنده اول است.

حامی مالی

این مطالعه بدون حمایت مالی هیچ مؤسسه یا سازمانی انجام شده است.

سپاسگزاری

نویسندگان این پژوهش از تمامی شرکت‌کنندگان در این طرح اعم از نوجوانان تحت پوشش مراکز نگهداری از نوجوانان بی‌سرپرست و مسئولین و مشاورین آن‌ها و همچنین از همکاری اداره بهزیستی مشهد قدردانی می‌نمایند.

منابع

- 1- Vakili, M., Mirzadeh, M., Mirzaei, M., Modarresi, M., Raei, R., Karimi, R., Aghakoochak, A., & Imani, A. A. Sex differences in high-risk health behaviors among school-going adolescents in Yazd, Iran; a cross-sectional study. *Heliyon.* May, 2023 19; 9(6): e16404. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e16404>
- 2- Mohammadi Hosseini Asl, F., Saken Azari, R., Abdoltajedini, P., & Aghdasi, A. N. The Role of Attachment Styles, Cognitive Emotion Regulation and Subjective Vitality in Predicting High-Risk Behaviors of Female Adolescents. *J Child Ment Health* 2022; 9 (3): 9. <http://dx.doi.org/10.52547/jcmh.9.3.11> **[In Persian].**
- 3- Mann, F. D., Engelhardt, L., Briley, D. A., Grotzinger, A. D., Patterson, M. W., Tackett, J. L., Slutske, W. Sensation seeking and impulsive traits as personality endophenotypes for antisocial behavior: Evidence from two independent samples. *Personality and Individual Differences,* 2017; 105: 30–39. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.09.018>

- 19-McCrae, R. R., Costa, P. T. The five-factor theory of personality. In O. P. John, R. W. Robins, & L. A. Pervin (Eds.), *Handbook of personality: Theory and research* (pp. 159–181). New York, US: Guilford Press, 2008.
<https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=2752855>
- 20-Musavi, K., Vaez Mousavi, M., Nasiri, E., Bagherli, Z. Relationship between personality traits and psychological characteristic of achievement motivation in girl's students. *Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry*, 2023; 9 (6): 43-52.
<http://dx.doi.org/10.32598/shenakht.9.6.43>
[In Persian].
- 21-Mammadov, S. Big Five personality traits and academic performance: A meta-analysis. *Journal of personality*. 2022 Apr; 90(2): 222-55.
<https://doi.org/10.1111/jopy.12663>
- 22-Hossein Khanzadeh, A. A., Taher, M. An Analytical Study of Personality Characteristics of Delinquent Adolescents. *Criminal Law Research*, 2012; 5(1): 31-53.
https://jol.guilan.ac.ir/article_638.html?lang=fa
[In Persian]
- 23-Habibifar, N., Salmanzadeh, H., Malekzadeh, A., Faghihnia Torshizi, Y. Investigating the Relationship between Personality Dimensions and Driving Styles among Taxi Drivers in Tehran. *ioh* 2020; 17 (1): 382-398.
<http://ioh.iums.ac.ir/article-1-2840-fa.html>
[In Persian].
- 24-Vollrath, M., Torgersen, S. Who takes health risks? A probe into eight personality types. *Personality and individual differences*. 2002 May 1; 32(7): 1185-97. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(01\)00080-0](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(01)00080-0)
- 25-Yıldırım, M., Çağış, Z. G., Williams, G. Fear of COVID-19, intolerance of uncertainty, psychological capital, and positive future expectations: Tests of mediating relationships with healthcare workers. *Archives of Psychiatric Nursing*. 2023 Aug 1; 45: 158-63.
<https://doi.org/10.1016/j.apnu.2023.06.016>
- 12-Zadeh Mohammadi, A., Ahmadabadi, Z., Heidari, M. Construction and Assessment of Psychometric Features of Iranian Adolescents Risk-Taking Scale. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 2011; 17(3): 218-225.
<https://www.sid.ir/FileServer/JF/52813906603>
[In Persian]
- 13-Eisenberg, D., Golberstein, E., Whitlock, J. L. Peer effects on risky behaviors: New evidence from college roommate assignments. *Journal of health economics*. 2014 Jan 1; 33: 126-38.
<https://doi.org/10.1016/j.jhealeco.2013.11.006>
- 14-Safa, A., Valiee, S., Fazel Darbandi, A., Aghajani, M. Risky behaviors and sensation-seeking in adolescence: a descriptive correlational study. *Comprehensive child and adolescent nursing*. 2020 Oct 1; 43(4): 260-73.
<https://doi.org/10.1080/24694193.2019.1628115>
- 15-Yaghoobzade, M., Jabalameli, S., Kazemi, H., Haghayegh, S-A. Structural Model of Basic Psychological Needs and Hexaco Personality Traits with High-Risk Behaviors with the Mediating Role of Emotional Creativity among Students of Azad Universities in Isfahan Province. *Community Health*. 2022 Jul. 5.
<https://doi.org/10.22037/ch.v9i2.31579>
[In Persian].
- 16-Opoku, O. G., Adamu, A., Daniel, O. Relation between students' personality traits and their preferred teaching methods: Students at the University of Ghana and the Huzhou Normal University. *Heliyon*. 2023 Jan 1; 9(1).
<https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e13011>
- 17-Buecker, S., Maes, M., Denissen, J. J, Luhmann, M. Loneliness and the Big Five personality traits: A meta-analysis. *European Journal of Personality*. 2020 Jan; 34(1): 8-28.
<https://doi.org/10.1002/per.2229>
- 18-Crisp, C., Vaccaro, C., Fellner, A., Kleeman, S., Pauls, R. The influence of personality and coping on female sexual function: A population survey. *The journal of sexual medicine*. 2015 Jan; 12(1): 109-15. <https://doi.org/10.1111/jsm.12735>

- 33-Kargar, F. R., Ajilchi, B., Goreyshi, M. K., & Noohi, S. Associations between social networks and creative behavior during adolescence: the mediating effect of psychological capital. *Thinking Skills and Creativity*. 2023 Sep 1; 49: 101368 <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2023.101368>
- 34-Jia, X., Zhu, H., Sun, G., Meng, H., & Zhao, Y. Socioeconomic Status and Risk-Taking Behavior Among Chinese Adolescents: The Mediating Role of Psychological Capital and Self-Control. *Front Psychol*. 2021 Dec 6; 12: 760968. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.760968>
- 35-Rahmani, M., Ghasemi, V., Hashemianfar, A. Investigation of the Effect of Social Relations on High-Risk Behaviors of Adolescents of Bojnourd City, Iran. *Journal of Applied Sociology*, 2016; 27(1): 1-26. <https://doi.org/10.22108/jas.2016.20478>
[In Persian]
- 36-Villaveces, A., DeRoo, L. A. Child delinquency and the prophylaxis of crime in early 20th-century Latin America. *Revista Panamericana de Salud Pública*. 2008; 24: 449-54. <https://doi.org/10.1590/s1020-49892008001200009>
- 37-Grossi-Farshi, M. T. A New Approach to Personality Assessment (Application of Factor Analysis in Personality Studies). First Edition. Tabriz: Danial and Jameeh Pajouh Publishing House. 2001. [In Persian]
- 38-Fatehi, A., Sheikholeslami, R. Parental Psychological Control and Flourishing: The Mediating Role of Psychological Capital. *Developmental Psychology (Journal of Iranian Psychologists)* 2022; 18(70): 37-50. <https://sid.ir/paper/1074034/en> [In Persian]
- 39-Ahmadi, M., Najafi, M., Hoseini, M. S, A., Ashori, A. The Comparison of Defense Mechanism Styles and Personality Characteristics in Addicts and Healthy Individuals. *etiadpajohi* 2012; 6 (23) :39-51. <http://etiadpajohi.ir/article-1-317-fa.html> [In Persian]
- 40-Barlett, C. P., Anderson, C. A. Direct and indirect relations between the Big 5 personality traits and aggressive and violent behavior. *Personality and individual differences*. 2012 Jun 1; 52(8): 870-5. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2012.01.029>
- 26-Luthans, K.W., Jensen, S. M. The linkage between psychological capital and commitment to organizational mission: A study of nurses. *JONA: The Journal of Nursing Administration*. 2005 Jun 1; 35(6): 304-10. https://journals.lww.com/jonajournal/abstract/2005/06000/the_linkage_between_psychological_capital_and.7.aspx
- 27-Peterson, S. J., Walumbwa, F. O., Byron, K., Myrowitz, J. CEO positive psychological traits, transformational leadership, and firm performance in high-technology start-up and established firms. *Journal of management*. 2009 Mar; 35(2): 348-68. <https://doi.org/10.1177/0149206307312512>
- 28-Sharifan, A., Bāgherzāde, A., Nāmjoomanesh, M., Bāzgir, Educational demotivation of the first-grade high school students in the rural areas: A grounded theory study. *Journal of Educational Innovations*, 2019; 18(3): 149-166. <https://doi.org/10.22034/JEI.2019.99323>
[In Persian]
- 29-Mousavi, S. F., Nasiripour, S., Dabiri, S. The Prediction of Life Satisfaction in Adolescents based on Positive Youth Development and Psychological Capitals. *Rooyesh*. 2020; 9(4): 1-12. 20.1001.1.2383353.1399.9.4.19.8 [In Persian]
- 30-Luthans, F., Avolio, B. J., Avey, J. B., Norman, S. M. Positive psychological capital: Measurement and relationship with performance and satisfaction. *Personnel psychology*. 2007 Sep; 60(3): 541-72. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6570.2007.00083.x> [In Persian]
- 31-Luthans, F., Avolio, B. J., Walumbwa, F. O., & Li, W. The psychological capital of Chinese workers: Exploring the relationship with performance. *Management and organization review*. 2005 Jul; 1(2): 249-71. <https://doi.org/10.1111/j.1740-8784.2005.00011.x>
- 32-Huang, Y. C., Chen, C. C., Lin, S. C., Tang, H. F., & Cheng, J. S. Psychological capital as a source of career adaptability, job satisfaction, and life satisfaction among tour operators and guides during a global crisis. *Tourism Management Perspectives*. 2023 Nov 1; 49: 101188. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2023.101188>

- 49-Barlas, J., Egan, V. Weapons carrying in British teenagers: The role of personality, delinquency, sensational interests, and mating effort. *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*. 2006 Mar 1; 17(1): 53-72.
<http://dx.doi.org/10.1080/14789940500407692>
- 50-Modaresifard. F/, Maredpour, A. On the Relationship of Personality Traits and Coping Strategies with Drug Abstinence Self-Efficacy in Addicted Youth. *etiadjohi* 2016; 10 (39) :213-230. <http://etiadjohi.ir/article-1-166-fa.html>
[In Persian]
- 51-Krasikova, D. V., Lester, P. B., Harms, P. D. Effects of psychological capital on mental health and substance abuse. *Journal of Leadership & Organizational Studies*. 2015 Aug; 22(3): 280-91.
<https://doi.org/10.1177/1548051815585853>
- 52-khoshroo, T., qorbanpoorlafmejani, A., boland, H. The relationship between psychological capital and family empowerment: the mediating role of meaning in life and perceived social support. *The Women and Families Cultural-Educational*, 2023; 18(63): 181-212.
<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.26454955.1402.18.63.7.3> **[In Persian]**
- 53-Mathew, J., Dunning, C., Coats, C., Whelan, T. The mediating influence of hope on multidimensional perfectionism and depression. *Personality and Individual Differences*. 2014 Nov 1; 70: 66-71.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.06.008>
- 54-karbalaie, M., moradi, A., karimi, P. The Relationship between Family Functioning and High-Risk Sexual Behaviors and Substance Use in Women: Mediation of Psychological Capital. *Quarterly Journal of Woman and Society*, 2023; 13(52): 47-62.
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.20088566.1401.13.52.4.4> **[In Persian]**
- 55-Riulli, L., Savicki, V., Richards, J. Psychological capital as a buffer to student stress. *Psychology*. 2012 Dec 25; 3(12): 1202.
<http://dx.doi.org/10.4236/psych.2012.312A178>
- 41-Kang, W., Steffens, F., Pineda, S., Widuch, K., Malvaso, A. Personality traits and dimensions of mental health. *Scientific reports*. 2023 May 1; 13(1): 7091. <https://doi.org/10.1038/s41598-023-33996-1>
- 42-Bogg, T., Roberts, B. W. Conscientiousness and health-related behaviors: a meta-analysis of the leading behavioral contributors to mortality. *Psychological bulletin*. 2004 Nov; 130(6): 887.
<https://doi.org/10.1037/0033-2909.130.6.887>
- 43-Hong, R. Y., Paunonen, S. V. Personality traits and health-risk behaviours in university students. *European Journal of Personality: Published for the European Association of Personality Psychology*. 2009 Dec; 23(8): 675-96.
<https://doi.org/10.1002/per.736>
- 44-Moghaddami, B., Jahangiri, M. Predicting the Attitude to High Risk Behaviors Based on Brain Behavioral System and Personality Traits with Mediating Role of Parenting in Secondary school students of Qom Province. *Knowledge & Research in Applied Psychology*, 2022, Issue 3 Vol. 23.
<https://doi.org/10.30486/jsrp.2021.1911385.2665>
[In Persian]
- 45-Ghoreishi Rad, F. S., Pour JabbarAkhouni, F. Investigating the Relationship of Social Health and Personality Traits with High-Risk Behaviors of Tabriz University of Medical Sciences Students in 2017: A Descriptive Study. *JRUMS* 2019; 18 (2): 107-120.
<http://dorl.net/dor/20.1001.1.17353165.1398.18.2.1.9> **[In Persian]**
- 46-Kazemeini, T., Modarres Gharavi, M. The Relationship between Personality Characteristics and Risky Behaviors among College Students of Mashhad University of Medical Sciences. *JRUMS* 2013; 12(1): 15-26.
<http://dorl.net/dor/20.1001.1.17353165.1392.12.1.2.6> **[In Persian]**
- 47-Tao, D., Zhang, R., Qu, X. The role of personality traits and driving experience in self-reported risky driving behaviors and accident risk among Chinese drivers. *Accident Analysis & Prevention*. 2017 Feb 1; 99: 228-35.
<https://doi.org/10.1016/j.aap.2016.12.009>
- 48-Shuper, P. A., Joharchi, N., Rehm, J. Personality as a predictor of unprotected sexual behavior among people living with HIV/AIDS: a systematic review. *AIDS and Behavior*. 2014 Feb; 18: 398-410.
<https://doi.org/10.1007/s10461-013-0554-5>

- 59-Banstola, R. S., Ogino, T., Inoue, S. Self-esteem, perceived social support, social capital, and risk-behavior among urban high school adolescents in Nepal. *SSM-population health*. 2020 Aug 1; 11: 100570.
<https://doi.org/10.1016/j.ssmph.2020.100570>
- 60-Atefifar, H., Agajani Marsa, H., Mohseni Tabrizi, A. Analysis of Patterns of Interventions to Prevent High-risk Behaviors in Families. *refahj*. 2022; 22(85): 181-220.
<http://dorl.net/dor/20.1001.1.17358191.1401.22.8.5.5.3> **[In Persian]**
- 61-Fakhar, M. supporting abused and abandoned children with the legal system of adoption in Iran. First edition, Tehran: Jangal Publications. 2021. **[In Persian]**
- 56-Barahoyi, S., Najafi, M., Tale'pasand, S. Predicting High-Risk Behaviors based on Positive Youth Development and Positive Psychological Capital in Adolescents. *etiadpajohi* 2023; 17 (69): 245-270.
<http://dx.doi.org/10.61186/etiadpajohi.17.69.245>
[In Persian]
- 57-Henderson, E., Aaron, S., Blackhurst, Z., Maddock, M., Fincham, F., Braithwaite, S. R. Is pornography consumption related to risky behaviors during friends with benefits relationships? *The Journal of Sexual Medicine*. 2020 Dec; 17(12): 2446-55.
<https://doi.org/10.1016/j.jsxm.2020.08.017>
- 58-Kargar, F. R., Ajilchi, B., Goreyshi, M. K., Noohi, S. Effect of creative and critical thinking skills teaching on identity styles and general health in adolescents. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2013 Jul 9; 84: 464-9.
<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.06.585>